

Potentialet og prisen for udtagning af lavbundsjord

Som en opfølgning på regeringens klimaplan har Miljø- og Fødevareministeriet (MFVM) udarbejdet "Notat vedr. skyggepriser, arealpotentiale samt hektarpris for udtagning af lavbundsjord", der bl.a. beskriver klimapotentialet ved udtagning af lavbundsjord. Notatet er vedlagt som bilag.

Miljø- og Fødevareministeriet vurderer bl.a. i notatet, at

"Initiativer vedrørende udtag af lavbundsjorder er forbundet med en forventet skyggepris på minus -288 til -209. kr. pr. ton CO₂e (inkl. indregning af sideeffekter). Den negative skyggepris afspejler at det ville være dyrere med andre virkemidler at opnå de kvælstofgevinster, som opstår som følge af dette tiltag."

Dertil kommer endda, at positive sideeffekter i forhold til natur og biodiversitet ikke er værdisat i skyggepriserne. Dette understreger blot vores pointe om, at udtagningen af lavbundsjord er et meget omkostningseffektivt klimaværktøj, som der burde afsættes flere midler til..

I notatet findes også nedenstående tabel, der angiver ministeriets bud på det totale potentiale for udtagning af kulstofrige jorde. Det sættes til 38.000 ha. Danmarks Naturfredningsforening og Landbrug & Fødevarer mener, at potentialet er langt større. Vi gennemgår i det følgende de væsentligste kritikpunkter af ministeriets beregninger.

Tabel 1.: Oversigt over arealpotentiale fra Miljø- og Fødevareministeriet

	Hektar
1. Kulstofrige lavbundsjord i alt	171.000
2. Ikke landbrugsarealer (skovrejsning, rekreative arealer mv.)	-11.000
3. Ikke sammenhængende kulstofrige arealer (<10 ha)	-40.000
4. Arealer med høj middelvandstand	-25.000
5. Barriere for udtagning (risiko for fosfortab, negative randeffekter på tilstødende arealer mv.)	-57.000
6. Totalt potentiale for udtagning af kulstofrige jorder	38.000
7. Samlet omtrentligt landbrugsareal, som det pt. vurderes teknisk muligt at udtage (inklusive nødvendige randarealer)	50.500
8. Heraf allerede afsatte midler på FL20 (2. mia. over 10 år)	-15.000
9. Resterende vurderet potentiale for udtag	35.500

Punkt 3. Ikke-sammenhængende kulstofrige arealer.

MFVM skønner, at 40.000 ha, dvs. næsten en fjerdedel af vores lavbundsjord ikke er egnet til udtagning, fordi de er en del af små arealenheder på under 10 hektar, der ligger spredt rundt i landet. Der argumenteres med, at udtagning af disse arealer vil være uforholdsmæssigt dyrt.

Vi er helt uforstående over for denne vurdering. Ofte vil de små arealenheder med lavbundsjord blot tilhøre én eller få lodsejere og dermed være de letteste at tage ud. Sagsbehandlingsprocessen bliver mindre kompliceret og projektet bliver dermed potentielt langt billigere.

Vi har gode erfaringer med små projekter på andre områder, og opfordrer derfor til, at fremtidige lavbundsordninger skræddersys til at få de små arealer i spil, da disse udgør en stor del af potentialet.

Punkt 4: Arealer med høj middelvandstand

En del af lavbundsjordene er allerede i større eller mindre grad oversvømmet igen. Ministeriet vurderer derfor, at der for hele 25.000 ha ikke vil være en stor nok klimamæssig gevinst at hente ved udtagning. Ministeriet anerkender selv, at dette skøn er behæftet med usikkerhed.

MFVM's vurdering bygger alene på, at områderne bruges til græsning frem for dyrkning af afgrøder. Vi er enige i, at nogle lavbundsjord er blevet våde igen, men det gælder ikke alle græsningsområder på lavbundsjord.

Vi mener på den baggrund, at ministeriet skyder for højt, når man udpeger 25.000 ha her.

Punkt. 5. Barrierer for udtagning

MFVM oplyser, at der er en række tekniske barrierer for udtagning af lavbundsjord. Konkret nævnes problemer med arealer med et højt fosforindhold fra landbrugsdriften, som kan udvaskes ved vådgøring, dels kan tørvejorde være beliggende i flade områder, hvor vandstandshævning i et projektområde vil påvirke store omgivende arealer.

Ministeriet anerkender i notatet, at tallet er usikkert, og at barriererne potentielt kan reduceres som følge af ny viden på området. Det kan vi kun give dem ret i, og vi arbejder netop aktivt på skabe denne viden.

Vi er enige med ministeriet i, at udvaskning af fosfor er et reelt problem, der skal indgås, ligesom oversvømmelse af tilstødende arealer er u hensigtsmæssigt og udelukker nogle lavbundsjord fra at kunne udtages.

Der findes dog en lang række virkemidler, der kan afhjælpe problemerne, så derfor bør projekter ikke afskrives på forhånd pga. tekniske barrierer. Virkemidler, der kan modvirke fosfortab, omfatter fx høst af biomasse og etablering af miniområder og fosfor-bassiner. Disse virkemidler er velbeskrevne i litteraturen og flere er under udvikling. Det samme gælder risikoen for oversvømmelse af omkringliggende områder. Det kan håndteres med dæmninger, pumper, membraner og andre fysiske barrierer. Foranstaltningerne øger omkostningerne, men ikke mere end at udtagning af disse arealer fortsat må anses som et omkostningseffektivt klimaværktøj.

Punkt 7: Randarealer

MFVM skønner, at der for at udtage 38.800 ha. lavbundsjord også må udtages 12.500 ha almindeligt landbrugsareal. Projektarealet kan af hensyn til arrondering typisk ikke udelukkende indeholde lavbundsjord, men ministeriets vurdering af "spildet" synes høj. Vi formoder, at antagelsen skyldes, at der i den nuværende lavbundsordning tillades op til 25 pct. projektareal, som ikke er kulstofrigt. Ét er, hvad ordningen tillader, men vurderingen må skulle baseres på praktiske erfaringer.

Grænsen for, om jord betegnes som kulstofrig lavbundsjord, går ved et kulstofindhold på 6 pct. I de 13 projekter fra lavbundsordningen, hvor data om randarealet er tilgængeligt

fra de tekniske forundersøgelser, har jord med kulstofindhold under 6 pct. blot udgjort i gennemsnit 4 pct.

Frivillig indsats

Regeringen skønner i sit klimaprogram, at de allerede igangsatte indsatser er udtømmende for, hvad der med nuværende incitamentsstrukturer kan udtages med en frivillig indsats. Det oplyses, at det skyldes, at der efter de 15.000 hektar sandsynligvis ikke er potentiale for at købe yderligere jorder til den teknisk fastsatte markedspris, der gennemsnitligt udgør 133.000 kr. pr. hektar. Regeringen vurderer altså, at det vil kræve en overkompensation at få flere landmænd med til en udtagning, og det er imod EU' statsstøtteregler.

Vi savner dokumentation for denne vurdering. Udtagningen af lavbundsjord skal være baseret på frivillighed fra de berørte lodsejere. Med vandmiljøindsatsen har kommunerne med frivillige aftaler med landmænd udtaget i størrelsesordenen 15.000 ha landbrugsjord til vådområder og har yderligere flere tusinde ha. i pipeline. Desuden opleves der for tiden stor interesse fra landmændene ift. at etablere minivådområder.

Lodsejerne skal erstattes for deres økonomiske tab i en størrelsesorden, der afspejler den tabte markedsværdi af deres jord. Bliver de det, virker det noget pessimistisk at tro, at man kun kan udtage 15.000 ha lavbundsarealer af frivillighedens vej, da der potentielt er langt flere lavbudsprojekter end vådområdeprojekter.

Udgifter til ordningen

MFVM opgør som nævnt den samlede projektomkostning pr. ha til 133.000 kr. Ud over kompensation til lodsejeren indgår øvrige projektomkostninger som undersøgelser, etablering og jordfordeling i dette beløb.

Til sammenligning opererer Klimapartnerskabet for Fødevarer- og Landbrugssektoren med en hektarpris på 80-96.000 kr. Denne vurdering er baseret på en række faglige skøn fra universiteterne. Vi vurderer, at dette er et betydeligt mere realistisk estimat.

Vi mener derfor, at ministeriet skyder noget over målet her. Hovedparten af lavbundsarealerne ligger på arealer i omdrift. Hvis man ser på den nye klimalavbundsordning, tilbydes landmanden 56.000 kroner i engangskompensation for udtagning af sådanne arealer. Der synes derfor langt til ministeriets skøn.

MFVM tager udgangspunkt i erfaringer fra den eksisterende lavbudsordning. Den er behæftet med en række problemer, der gør den uegnet som sammenligningsgrundlag. I særdeleshed er det en lille ordning med få projekter. Vi ser den derfor ikke som et ideelt sammenligningsgrundlag. Omkostningerne i fremtidige ordninger må desuden alt andet lige falde pga. stordriftsfordele og øget erfaringsopbygning.

Konklusion

Samlet set mener vi, at regeringens nedvurdering af klimapotentialet for jordudtagning ikke er retvisende. Vi mener derfor fortsat, at et mere realistisk potentiale for udtagning af lavbundsjord er i størrelsesordenen 100.000 ha. Hvis arbejdet med udtagning af lavbundsjord kan organiseres med en smidig sagsbehandling og fokuseres på de arealer, der er lettest at tilgå, vurderer vi, at indsatsen kan gennemføres mere omkostningseffektivt end Miljø- og Fødevarerministeriet lægger op til.